

1. VA-översikt

2. VA-policy

3. VA-plan

Fastställd av
Kommunfullmäktige 2016-04-25 §36

Diarienummer KS 2013/181 och 2015/475M.

BAKGRUND

Vatten- och avloppsplaneringen (VA-planeringen) omfattar hela kommunens verksamhet för vatten och avlopp. Både de allmänna anläggningarna inom de fastställda VA-verksamhetsområdena och de VA-anläggningar i kommunen som ligger utanför de allmänna VA-verksamhetsområdena.

Syftet med VA-planeringen är att åstadkomma en socialt, ekonomiskt och miljömässigt hållbar vatten- och avloppsförsörjning i Vaggeryds kommun.

De nationella miljömålen är vägledande i VA-planeringen där flera av miljömålen berör vatten och avloppsområdet. De miljömål som berörs är begränsad klimatpåverkan, giftfri miljö, ingen övergödning, levande sjöar och vattendrag, grundvatten av god kvalitet samt god bebyggd miljö.

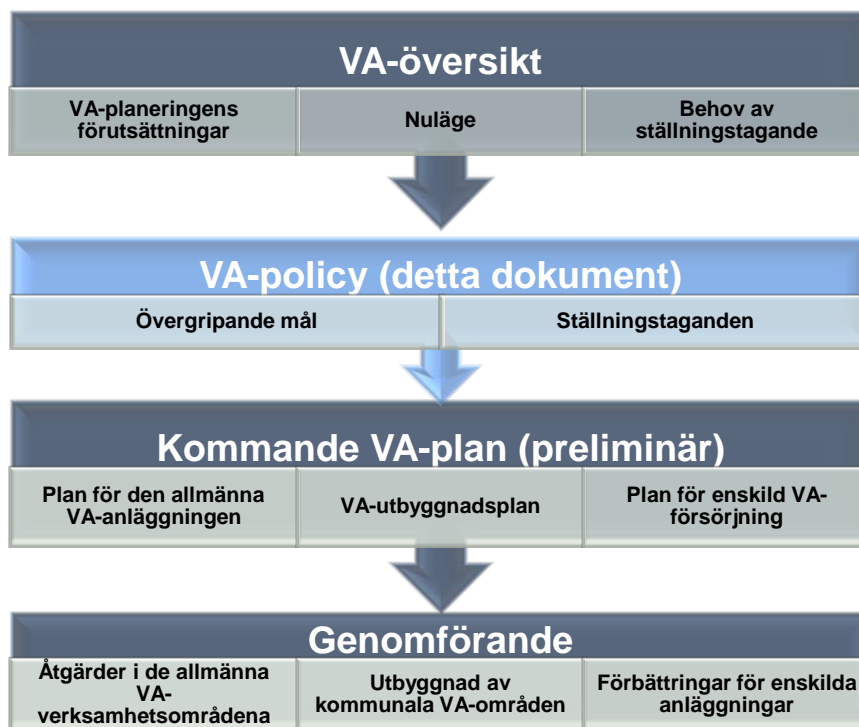
Arbetet med att ta fram VA-översikt, VA-policy och VA-plan görs främst av en projektledare tillsammans med en förvaltningsövergripande arbetsgrupp, och med stöd av extern konsult. Det övergripande arbetet leds av en nämndövergripande styrgrupp bestående av politiker och tjänstemän från kommunstyrelsen, tekniska utskottet och miljö- och byggnämnden.

Steg 1 - VA-översikt. Översikten beskriver VA-planeringens förutsättningar, nuläget i kommunens allmänna anläggningar och i de enskilda anläggningarna samt framtida behov både inom och utanför nuvarande VA-verksamhetsområden. VA-översikten utgör ett underlag till VA-policy och VA-plan.

Steg 2 – VA-policy. Policyn innehåller dels övergripande mål för VA-verksamheten och dels ställningstaganden utifrån de behov som påvisats hos i VA-översikten. VA-policyn är ett viktigt styrdokument i arbetet med VA-planen, med andra övergripande planer samt i den fysiska planeringen. VA-policyn antas av kommunfullmäktige.

Steg 3 – VA-plan. VA-planen kommer att tas fram med utgångspunkt från VA-översikten och VA-policyn. I VA-planen redovisas plan för den allmänna VA-anläggningen, VA-utbyggnadsplan samt plan för enskild vatten- och avloppsförsörjning. VA-planen ska uppdateras och antas av kommunstyrelsen varje mandatperiod.

Steg 4 – Genomförande och uppföljning. De enskilda åtgärderna i VA-planen ska införlivas i kommunens löpande budgetprocess så att nödvändiga resurser avsätts både för åtgärder i de kommunala VA-anläggningarna och för att uppfylla behov utanför kommunala verksamhetsområden. En uppföljning och därefter revidering av VA-planen ska göras varje mandatperiod, eller vid behov om förutsättningarna ändras markant.

Figur: VA-planeringens olika delar

POLICY – ÖVERGRIPANDE MÅL

Vatten- och avloppsverksamheten inom Vaggeryds kommun (allmän och enskild) har fem övergripande mål:

- Verka för en god vattenförsörjning och avloppsrening för kommunens invånare.
- Vatten- och avloppsförsörjningen ska vara säker och av hög kvalitet så att människors hälsa tryggas.
- Vatten- och avloppsförsörjningen ska utformas och skötas på ett sådant sätt att det innebär en god hushållning med naturresurser och så att påverkan på miljön minimeras.
- Vatten- och avloppsförsörjningen ska vara långsiktigt ekonomiskt hållbar med en rättvis fördelning av kostnaderna mellan generationer.
- Vaggeryds kommun ska ge information och föra en aktiv dialog med invånarna om vatten- och avloppsverksamheten.

För att nå de övergripande målen behöver beslut fattas om ställningstaganden som mynnar ut i förbättringar för den allmänna vatten- och avloppsförsörjningen, för de enskilda vatten- och avloppsanläggningarna och i den fysiska planeringen.

STÄLLNINGSTAGANDEN

De behov som VA-översikten presenterar och de övergripande målen kräver politiska ställningstaganden. Varje ställningstagande som anges i blå ruta följs av en enkel beskrivning av det resultat som förväntas när intentionerna i ställningstagandet uppnåtts.

För en mer detaljerad bakgrund och beskrivning till respektive ställningstagande hänvisas till VA-översikten.

Allmän vatten- och avloppsförsörjning

Minska mängden ovidkommande vatten i spillvattenledningarna.

Resultat som uppnås: Minskad kostnad för pumpning. Minskad risk för bräddning av orenat avloppsvatten, förbättrad reningseffekt och minskad kostnad i avloppsreningsverken. Minskat utläckage av orenat spillvatten ur otäta avloppsledningar.

Kommentar: Mängden ovidkommande vatten in till avloppsreningsverken är förhållandevis stor i Vaggeryds kommun. Det ovidkommande vattnet består dels av regn- eller grundvatten som kommer in i ledningarna eftersom de är otäta. En viss mängd vatten kommer också från husdräneringar, som av hävd kopplats till spillvattnet. De omkopplingar, som behövs inne på fastigheterna kräver stora informations- och rådgivningsinsatser av VA-verksamheten. Otäta ledningar medför även risk för utläckage av orenat spillvatten till grundvattnet. För att minska mängden ovidkommande vatten i mätbar omfattning, krävs förutom punktinsatser och bortkoppling av dräneringsledningar även utbyte av hela ledningssystem.

Uppnå den förnyelsetakt för VA-ledningar som Svenskt Vatten rekommenderar.

Resultat som uppnås: Störningar i vattenleveranser och avloppshantering minskar. Mängden ovidkommande vatten minskar. Kostnaderna för akuta åtgärder begränsas. En mer jämlik fördelning av kostnaderna mellan generationer uppnås.

Kommentar: För närvarande ligger förnyelsetakten för VA-ledningar i Vaggeryds kommun på ca 400 år. Svenskt Vatten föreslår att förnyelsetakten på vattenledningar ska ligga på 150 år, och på spill- och dagvattenledningar 180 år. Den tekniska livslängden är förmodligen ännu kortare. För att minska mängden ovidkommande vatten i spillvattenledningarna räcker inte punktinsatser utan hela ledningssträckor måste bytas ut.

Ordna och skydda grundvattentäkter på lång sikt och säkerställa en fullgod reservvattendrift för det kommunala dricksvattnet.

Resultat som uppnås: Tillgången till bra grundvatten tryggas vid ordinarie drift och även när situationer som kräver reservvatten uppkommer.

Kommentar: Bra grundvattentäkter är fördelaktigt av ekonomiska och säkerhetsmässiga skäl. Det ger dessutom ett smakligare vatten.

Säkerställa en rättvis ansvars- och kostnadsfördelning vad gäller system för brandvatten och sprinklervatten.

Säkerställa hygienkraven för dricksvattnet vad gäller system för brandvatten och sprinklervatten.

Resultat som uppnås: VA-kollektivet belastas endast av sådana kostnader som ligger inom VA-verksamhetens ansvarsområde. Riskerna för spridning av förorenat vatten från sprinklersystem och brandposter (placerade på privata fastigheter) minimeras.

Kommentar: Enligt vattentjänstlagen får VA-kollektivet endast belastas av "nödvändiga kostnader". Brandvatten bedöms inte som en sådan kostnad. VA-kollektivet ersätts sedan tidigare med hjälp av skattemedel, men ersättningsnivån är uppskattad. Fastigheter, som är försedda med egna brandposter och sprinklersystem, betalar för närvarande inga avgifter för att VA-kollektivet har ordnat vattenledningar och håller med vatten till sådana system.

Dimensionera kommunala avloppsreningsverk och vattenverk så att de klarar den planerade befolkningsökningen, samt den ökade belastningen som inkoppling av nya verksamhetsområden medför. En planeringshorisont på 20 år ska tillämpas.

Resultat som uppnås: Befolkningsutvecklingens nybyggnation, eller inkopplingen av nya verksamhetsområden, bromsas inte upp i väntan på att vattenverk eller avloppsreningsverk byggs till.

Kommentar: Det är arbets- och tidskrävande att bygga om vattenverk och avloppsreningsverk och det tar många år att erhålla erforderliga myndighetstillstånd. Därför måste dessa saker utföras förebyggande för att inte hindra befolkningstillväxten.

Hantera avloppsslammet planerat, med kretsloppsanpassad inriktning och med fokus på att minska innehållet av oönskade ämnen i slammet, i väntan på en central svensk slamstrategi. Om möjligt i samarbete med andra kommuner.

Resultat som uppnås: VA-verksamheten kan arbeta långsiktigt och kostnadseffektivt med slamfrågor in till dess att en central svensk slamstrategi är framtagen och accepterad av alla delar i samhället.

Kommentar: Slamhanteringen står för en stor del av kostnaden vid avloppsreningsverken och slammet innehåller fosfor, som är en ändlig resurs. Därför borde det återföras till kretsloppet. Samtidigt är slammets innehåll av miljöskadliga ämnen begränsande för användningen. Genom uppströmsarbete med att påverka kommuninnevånare och företag att använda miljöanpassade produkter kan slammets innehåll av oönskade ämnen till viss del minska. Regionala lösningar eller samarbete med andra kommuner kan vara förutsättningen för att skapa långsiktiga och kostnadseffektiva lösningar.

Genom förebyggande arbete ta hänsyn till framtida klimatförändringar för att minimera effekterna av översvämningar.

Resultat som uppnås: Minskat antal översvämningar i källare och infrastruktur. Miljöbelastning på vattendragen minskar.

Kommentarer: Behov av utrymme för att hantera dagvatten behöver bättre beaktas i den kommunala planeringen. För att minska belastningen i dagvattenledningarna behövs utrymmen för att fördröja avrinningen. För att avskilja föroreningar behövs volymer eller andra anordningar. Stora framtida regnvattenmängder kommer inte att kunna hanteras enbart i dagvattenledningar utan dessutom måste ytliga rinnvägar tillskapas.

Minimera påverkan av dagvatten i recipienterna.

Utarbeta ny dagvattenstrategi.

Resultat som uppnås: Minskat antal översvämningar i källare och infrastruktur. Miljöbelastning på vattendragen minskar.

Kommentar: ”Dagvattenpolicy för Lagan” är nästan 15 år gammal och behöver ersättas med hänsyn till de allt kraftigare regnen som klimatförändringarna leder till och kraven på att minska föroreningsbelastningen på recipienterna. Behov av utrymme för att hantera dagvatten behöver bättre beaktas i den kommunala planeringen. För att minska belastningen i dagvattenledningarna behövs utrymmen för att fördröja avrinningen. För att avskilja föroreningar behövs volymer eller andra anordningar. Stora framtida regnvattenmängder kommer inte att kunna hanteras enbart i dagvattenledningar utan dessutom måste ytliga rinnvägar tillskapas.

Utforma VA-taxan för att säkerställa en rättvis kostnadsfördelning mellan generationer och mellan olika kundgrupper.

Resultat som uppnås: VA-taxan utformas efter en långsiktig strategi för att undvika plötsliga taxehöjningar eller taxesänkningar. VA-verksamheten tillförsäkras tillräckliga ekonomiska resurser för att kunna fullfölja intentionerna i VA-policyn, däribland arbetet med ledningsförnyelse. Kostnadsfördelningen mellan generationer och mellan olika kundgrupper upplevs som rättvis. VA-kollektivet belastas inte med onödiga kapitalkostnader utan ersätts med skattemedel när ledningsarbetena för nya etableringar och bostadsområden färdigställts.

Kommentar: En ökad förnysetakt tillsammans med högre krav inom flera av VA-verksamhetens arbetsområden medför ökade kostnader, vilka måste tas ut via VA-taxan. Genom en optimal taxekonstruktion skapas möjlighet att uppnå en rättvis kostnadsfördelning mellan olika kundgrupper och långsiktigt mellan generationer. Samtidigt ges möjlighet att skapa en rättvis fördelning av de kostnader, som tillhandahållande av sprinklervatten och brandpostvatten inne på fastigheter medför.

Tillse att VA-organisationen dimensioneras och utformas för att fullfölja VA-policyns intentioner.

Resultat som uppnås: VA-policyns intentioner kan uppfyllas.

Kommentarer: VA-organisation är hårt ansträngd redan idag. Därför måste en översyn ske för att klara den högre framtida arbetsbelastningen som blir en följd av VA-policyns antagande och VA-planens genomförande. Rimliga arbetsförhållanden är en förutsättning för att behålla kvalificerad personal på en konkurrensutsatt arbetsmarknad.

Enskilda anläggningar

Tillse att ett kommunövergripande ställningstagande erhålls till vilka omvandlingsområden som ska förses med kommunalt vatten och avlopp, och när det förväntas ske.

Resultat som uppnås: Osäkerhet om hur vatten och avlopp ska ordnas bromsar inte upp nybyggnation och övergång från fritids- till permanentboende. VA-verksamheten, miljö- och byggnämnden, övriga kommunala förvaltningar och berörda fastighetsägare vet hur VA ska lösas i olika omvandlingsområden och när eventuellt kommunalt VA beräknas färdigställas. Diverse irritationsmoment med till exempel inlösen av privata anläggningar undviks. Miljön förbättras och problem med dåligt dricksvatten minskar.

Kommentarer: Långsiktig planering gör att fastighetsägare vet om de ska bygga om sina enskilda anläggningar eller om de kan förvänta sig att kunna koppla in kommunalt VA och i så fall när. Miljö- och byggnämnden vet om tillfälliga VA-lösningar kan accepteras under en kortare period. Arbetet med att ta fram planen måste ske över förvaltninggränser och alla olika aspekter, bland annat miljömässiga och ekonomiska måste vara belysta innan en sådan plan fastställs.

Tillse att fastighetsägare får tillgång till information och vägledning under den tid gemensamma anläggningar planeras och byggs.

Resultat som uppnås: Gemensamma anläggningar, där VA-ledningar, vattenverk eller avloppsreningsverk ingår, byggs med så hög kvalitet och delägarna i sådana anläggningar har sådan kunskap, att anläggningen kan fungera tillfredsställande under lång tid. Risken för att gemensamma anläggningar anläggs med så låg kvalitet att de inte uppfyller kommunala normer och arbetsmiljökrav minimeras.

Kommentarer: Länsstyrelsen kan förelägga kommunen att ta över och driva gemensamma anläggningar om dessa inte fungerar enligt fastställda villkor eller om kunskapskravet inte uppfylls bland de som driver anläggningarna. Om anläggningen är byggd med alltför dålig kvalitet kan kommunen tvingas bygga om den innan ett sådant övertagande.

Tillse att skyddsområden och skyddsföreskrifter inrättas för enskilda dricksvattenanläggningar som förser många människor med dricksvatten.

Resultat som uppnås: Risken minimeras för att enskilda dricksvattenanläggningar, som förser många människor med vatten förorenas.

Kommentar: För närvarande saknas skyddsföreskrifter för stora, enskilda anläggningar.

Tillse att fortlöpande tillsyn utövas på enskilda avloppsanläggningar.

Resultat som uppnås: Fler enskilda anläggningar åtgärdas vilket leder till minskade utsläpp och förbättrad miljö.

Kommentar: Den som innehar en enskild avloppsanläggning är skyldig att tillse att den fungerar. Tyvärr väntar många fastighetsägare till dess kommunen har besiktigt anläggningen innan de åtgärdar bristerna. Livslängden för infiltrationen i en enskild avloppsanläggning är i genomsnitt 15 – 20 år. Därför bör intervallerna för tillsyn inte vara längre än så. Även eget omhändertagande av slam bör bli föremål för tillsyn med målsättning att slammet ska ingå i kretsloppet samtidigt som smittspridning undviks och miljökraven uppfylls.

Arbeta för att ordna miljömässiga lösningar så att avloppsvatten från slutna tankar kan hanteras kretsloppsanpassat.

Resultat som uppnås: Förbättrad miljö genom minskade utsläpp och anpassade transporter. Näringsämnen från slutna tankar tas tillvara och kommer in i kretsloppet.

Kommentar: Om ett miljöanpassat system kan byggas upp för hantering av avloppsvatten från slutna tankar, kan det bidra till att byggnation accepteras i geografiska lägen som annars inte är möjliga att bebygga med hänsyn till miljön.

Ange grundkrav för var hög skyddsnivå bör gälla.

Resultat som uppnås: Förenklad hantering av frågor kring hög skyddsnivå.

Kommentar: Inom vilka områden som hög skyddsnivå ska gälla finns angivet i översiktsplanen. Eftersom det har gått några år sedan den togs fram är det lämpligt att se över situationen. Grundprincipen bör vara att hög skyddsnivå ska gälla inom 50 m från alla sjöar och vattendrag. En bedömning om lämplig skyddsnivå måste alltid göras i det enskilda fallet. Det måste därför vara möjligt att göra avsteg från grundkravet åt båda håll – det vill säga både kunna minska och öka området där hög skyddsnivå ska gälla.

Klargöra när och hur inlösen av enskilda avloppsanläggningar ska ske.

Resultat som uppnås: Förenklad hantering när frågeställningar rörande inlösen av enskilda avloppsanläggningar uppkommer.

Kommentar: Efterhand kommer vissa så kallade omvandlingsområden att innefattas i kommunala VA-verksamhetsområden men det kan ta lång tid innan det sker. För att inte den enskilde fastighetsägaren ska dra sig för att åtgärda en dålig egen anläggning har denne rätt att under vissa förutsättningar få ersättning när han ansluter sig till kommunalt VA. Ersättningen ska bestämmas till ett belopp som är skäligt med hänsyn till vilken typ av anläggning det rör, hur gammal den är och hur den fungerar. Möjligen ska hänsyn tas till den nytta som det innebär för fastigheten att den blir ansluten till en allmän VA-anläggning. En avskrivningstid om 10 år brukar tillämpas.

Fysisk planering

Tillse att behoven för dricksvatten, spillvatten och dagvatten ingår i den fysiska planeringen så att bästa möjliga helhetslösning kan väljas med hänsyn till ekonomi, teknik, hälsa och miljö.

Tillse att detaljplaneuppdraget blir tydligare och att framförhållningen blir bättre både när det gäller nya områden och förtätningar.

Resultat som uppnås: Planprocessen blir mer kostnads- och resurseffektiv. Målsättningen att detaljplanernas samrådshandling utreder dricksvatten, spillvatten, dagvatten och naturhänsyn uppfylls i de flesta fall. Förutsättningar skapas för att begränsa kostnaderna för att ordna kommunalt VA och för att finna optimala långsiktiga totallösningar. Höjningar av VA-taxan begränsas.

Kommentarer: För att nå kommunens befolkningsutvecklingsmål, 14 000 invånare år 2025, krävs ett utvecklat strategiskt arbete med mark och en offensiv fysisk planering. Det är viktigt att översiktligt veta vad konsekvenserna blir för vatten- spillvatten- och dagvattenhanteringen och naturmiljön så tidigt som möjligt i detaljplaneprocessen. På så sätt skapas förutsättningar för att ändra planen i ett tidigt skede eller till och med välja andra lämpliga alternativ, innan alltför mycket arbete lagts ner. Kostnader minimeras och tekniska och miljömässiga fördelar uppnås.